

Warszawa, 7 maja 2020

Stanowisko Fundacji Centrum Cyfrowe nt. projektu Komunikatu Komisji Europejskiej “Kształtowanie cyfrowej przyszłości Europy”

W odpowiedzi na konsultacje publiczne ogłoszone przez Ministerstwo Cyfryzacji nt. projektu Komunikatu Komisji Europejskiej “Kształtowanie cyfrowej przyszłości Europy”, pragniemy zaprezentować kluczowe tematy w debacie o cyfrowej przyszłości Unii Europejskiej. **Rząd Polski powinien mocno popierać wizję rozwoju cyfrowego Europy, w której kluczowy nie jest tylko rozwój gospodarczy, ale też społeczny wymiar technologii.** Na poziomie deklaracji znajduje to urzeczywistnienie w projekcie Komunikatu Komisji Europejskiej, co bardzo nas cieszy - mając szczególnie w pamięci doświadczenia ze strategii Jednolitego Rynku Cyfrowego, która była nastawiona głównie na wspieranie rozwoju rynku wewnętrznego i perspektywę czysto gospodarczą.

W swojej propozycji wizji Komisja Europejska, podobnie jak my w naszej wizji europejskiej polityki cyfrowej [Shared Digital Europe](#), podkreśla, że kluczową kwestią transformacji cyfrowej Wspólnoty powinna być suwerenność technologiczna, którą KE rozumie jako integralną i odporną infrastrukturę, sieć i komunikację. Zdaniem KE, suwerenność wymaga rozwoju własnych umiejętności w kluczowych technologiach, a tym samym uniezależnienie się Europy od podmiotów zewnętrznych i działania w oparciu o własne zasady i wartości w dobie cyfrowej. Dodatkowo, co również podkreślamy od dawna, **transformacja cyfrowa powinna służyć wszystkim, a więc nie tylko przedsiębiorcom, ale też obywatelom i, co bardzo ważne, środowisku.**

Na kanwie naszej wizji strategii cyfrowej Shared Digital Europe chcemy zachęcić Rząd Polski, by w Europie stał się głosem wspierającym cyfrowy rozwój służący wszystkim, a także **dbający o dobro wspólne**. Zostanie to osiągnięte tylko poprzez wdrożenie następujących rekomendacji:

1. Musi być możliwe pełne uczestnictwo wszystkich grup społecznych w życiu społecznym (online) bez konieczności rezygnacji z danych osobowych na rzecz podmiotów komercyjnych. Obejmuje to prawo do prywatności i potrzebę bardziej demokratycznych modeli zarządzania danymi i przejrzystości

CENTRUM
CYFROWE

algorytmicznej, szczególnie w kontekście zautomatyzowanego podejmowania decyzji. Poprzez bardziej demokratyczne modele należy rozumieć takie, które umożliwiają również wykorzystywanie danych dla dobra wspólnego, a nie tylko rozwoju gospodarczego poszczególnych podmiotów.

2. Internet jest przestrzenią publiczną, która umożliwia ludziom angażowanie się we wspólne działania i dzielenie się wiedzą, tworząc w ten sposób znaczną wartość ekonomiczną i społeczną. Niezbędne jest uznanie wartości społecznej tej przestrzeni oraz budowę i ochronę jej jako dobra wspólnego. Europa powinna w szczególności wspierać rozwój różnych poziomów infrastruktury o charakterze publicznym.
3. Decentralizacja naszej infrastruktury cyfrowej zwiększy suwerenność technologiczną Europy poprzez zmniejszenie zależności od dostawców spoza Europy. To także sposób na wzmocnienie naszych demokratycznych tradycji i różnorodności historycznej. Należy położyć nacisk na tworzenie alternatyw dla dominujących podmiotów w obszarach, które nie zostały jeszcze zmonopolizowane.
4. Europejskie instytucje publiczne są najlepiej przygotowane do zapewnienia szerokiego demokratycznego uczestnictwa obywatelskiego w zarządzaniu naszą wiedzą, nauką i kulturą. Muszą być one uprawnione do świadczenia znaczących usług online i do zapewnienia społeczeństwu przestrzeni online, które są chronione przed praktykami nadzoru platform komercyjnych.

Dodatkowo w temacie szczególnie nas interesującym, a kluczowym z perspektywy rozwoju cyfrowego Europy, czyli zarządzania danymi, chcemy zwrócić uwagę na następujące tematy:

1. Znaczenie sektora publicznego oraz wykorzystania danych w sektorze publicznym, także danych komercyjnych. Uważamy, że sektor publiczny powinien poprzez wzorcowe wdrożenia wyznaczać najwyższe standardy pracy z danymi - szczególnie danymi osobowymi, na przykład danymi medycznymi. Tu kluczowe znaczenie ma wypracowanie nowych modeli zarządzania danymi w interesie publicznym, na przykład rozwijanie modeli tak zwanych "data pools" lub "data spaces", tworzących reguły korzystania z różnorodnych danych, przez różnorodne podmioty.
2. "Data for public good"- wykorzystania danych komercyjnych w celach istotnych społecznie. Temat ten jest szczególnie na czasie dzisiaj, gdy rozważa się

CENTRUM
CYFROWE

wykorzystanie różnego rodzaju danych (szczególnie telekomunikacyjnych i badawczych) na zasadach dobra wspólnego, w celu walki z pandemią koronawirusa. Wypracowanie modeli gwarantujących wykorzystanie dużych zbiorów danych komercyjnych w imię interesu publicznego, z poszanowaniem interesu podmiotów posiadających te dane oraz użytkowników, których te dane dotyczą, jest jednym z kluczowych wyzwań związanych z wykorzystaniem danych w Europie.

3. Wypracowanie standardów wykorzystania danych w ramach tak zwanej sharing economy oraz w rozwiązaniach Internet of Things, szczególnie na poziomie miejskim.
4. Wykorzystanie danych z przestrzeni miejskiej powinno podlegać regulacji w imię interesu publicznego.
5. Kwestia braku nowych praw własności intelektualnej do danych. Uważamy, że takie nowe prawa własności nie są niezbędne dla zapewnienia przepływu i wykorzystania danych. Zgadza się z zawartym w polskiej strategii rozwoju sztucznej inteligencji założeniem, że "nieprzetworzone dane (maszynowe) są dobrem wspólnym i podobnie jak równania matematyczne powinny być wyłączone spod reżimu ochrony własności intelektualnej". Uważamy, że Polska powinna popierać alternatywne reżimy zarządzania danymi - przykładem może być reżim wynikający z art. 20 rozporządzenia RODO, wskazywany w unijnej strategii.

Dodatkowo pragniemy podkreślić znaczenie tematu zautomatyzowanego podejmowania decyzji (ADM) - to w jaki sposób Europa podejdzie do tematu algorytmów będzie kluczowe zarówno dla Wspólnoty, jak i innych części świata poszukujących odpowiedzi na wyzwania, jakie stwarza korzystanie z algorytmów, szczególnie w przestrzeni publicznej. **Dlatego też postulujemy, by Rząd Polski w debacie o zautomatyzowanym podejmowaniu decyzji prezentował stanowisko w oparciu o następujące założenia:**

1. Wykorzystanie renty zapóźnienia - Europa powinna wykorzystać szansę, jaką dają zapóźnienia w wykorzystywaniu systemów ADM (w stosunku do światowych liderów) by uniknąć dotychczasowych błędów i stworzyć rozwiązania bardziej przyjazne społeczeństwu i jednostkom, równocześnie dbając o gospodarczy rozwój Wspólnoty.

CENTRUM
CYFROWE

2. Wspólne działanie w poczwórnej helisie - rozwój systemów ADM powinien opierać się na współpracy administracji publicznej, biznesu, nauki oraz organizacji społecznych i obywateli. Tradycyjny model trójstronnej współpracy administracji, biznesu i nauki nie wystarczy, by zadbać o społeczny wymiar systemów ADM - to organizacje społeczne niejednokrotnie jako jedyne dodają do dyskusji perspektywę praktycznych skutków stosowania systemów ADM i ich wpływu na prawa jednostek, a także dobrostan społeczeństwa.
3. Rozwiązanie konfliktów wartości - rozwój ADM uwypukla konflikt pomiędzy kluczowymi wartościami dla rozwoju technologicznego stawiającego w centrum społeczeństwo - w szczególności między otwartością i prywatnością. Dobrze zrównoważenie tych wartości oznacza ochronę praw podstawowych przy jednoczesnym wykorzystaniu potencjału rozwojowego nowych technologii.
4. Budowanie na dotychczasowych rozwiązaniach - rozwój systemów ADM związany jest z wyzwaniem, które już od lat są przedmiotem debaty regulacyjnej i publicznej (w mniejszym stopniu). Dlatego też przy tworzeniu modelowych rozwiązań w zakresie ADM należy czerpać z wcześniejszych rozwiązań, dotyczących np. zarządzania danymi, przejrzystości działań administracji publicznej, odpowiedzialności twórców technologii i pośredników czy edukacji cyfrowej. Warto też pamiętać, że skutki funkcjonowania systemów ADM mogą pomóc w ukonkretnieniu debaty dotyczącej tych tematów, które często popadają w pułapkę abstrakcyjności.

Głos Polski ma szansę być kluczowym w debacie o cyfrowej przyszłości Unii Europejskiej - jesteśmy dużym krajem we Wspólnocie o dużym potencjale koalicyjnym, który priorytetowo traktuje sprawy związane z cyfryzacją. Mamy nadzieję, że przedstawione powyżej spostrzeżenia pozwolą Rządowi Polskiemu na wypracowanie ambitnego stanowiska i skuteczne wywieranie wpływu na Komisję Europejską i jej strategię.

Rozumiemy oczywiście ograniczenia czasowe wynikające z kadencji Komisji Europejskiej, ale zachęcamy do inicjowania dyskusji i refleksji nad dłuższą perspektywą czasową rozwoju cyfrowego Europy niż 5 lat.